

Εμμανουήλ Κριαράς

«Ο έρωτας ζει και πέρα από τα 104»

Συνέντευξη στη Βίκυ Χαρισσοπούλου

«Ερωτεύτηκα πολύ.
Έζησα όλη μου τη ζωή ερωτευμένος.
Με την κυριολεξία του όρου.
Με συγκίνηση», λέει ο καθηγητής Εμμ. Κριαράς

«Είμαι ακόμα ερωτευμένος μαζί της. Όχι, όχι δεν πιστεύω ότι "νιώθει" κι εκείνη το ίδιο. Δεν

πιστεύω στη μεταθανάτια ζωή διότι δεν μπορώ να αποδείξω τίποτα. Η συναισθηματική εξάρτηση όμως πάντα υπάρχει. Έζησα μαζί της 65 χρόνια έγγαμου βίου», λέει ο Εμμανουήλ Κριαράς για τη σύζυγό του, Αικατερίνη

«Έρωτας είναι η επιδίωξη του ιδανικού. Σε όλες του τις εκφάνσεις. Ξεχωρίζω δύο: τον σαρκικό- πνευματικό έρωτα προς τη- τον σύντροφο και τον έρωτα προς την εργασία. Αυτό που λέμε φιλεργία. «Ο έρωτας είναι το αντίδοτο του θανάτου. Είναι ίσως η ίδια η ζωή. Μόνο όταν είσαι ερωτευμένος ζεις. Ειδάλλως είσαι.... πέτρα...».

«Κρατώ ακόμα ψήγματα έρωτα και προς τη μνήμη της γυναίκας μου και προς την εργασία. Ζω. Νιώθω. Εργάζομαι ακόμα, αλλά με δυσκολία. Δεν δίδει η ζωή χωρίς έρωτα- ευτυχία. Είμαστε τραγικές μορφές. Το γεγονός ότι έχουμε συνείδηση δεν νομίζω ότι είναι στοιχείο ουσιαστικής ευτυχίας. Ο άνθρωπος ζει πιο ευτυχισμένα όταν δεν έχει συνείδηση της τραγικότητας της ζωής του. Εγώ- δυστυχώς- την έχω. Επιθυμία μου είναι πλέον να μη ζήσω. Είναι βάρος πια η ζωή μου».

Κουράζει η ζωή;

Κουράζει ίσως το περιβάλλον της ζωής. Ο χώρος και οι άνθρωποι στον οποίο και με τους οποίους είσαι καταδικασμένος να ζεις. Αυτό που τώρα λένε οικονομική ή κοινωνική κρίση.

Η οικονομική κρίση συνάδει με την κοινωνική- αυτή που λέμε αξιό ν; Είναι προϊόν η

μία της άλλης ή απλώς συνυπάρχουν με κοινή προέλευση, παράλληλη έκφραση και αδιέξοδο αποτέλεσμα;

Η κατάσταση είναι άσχημη από κάθε άποψη. Είναι πολύ πιο εντυπωσιακή βέβαια αυτή που λέμε οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της είναι τραγικές, αλλά- επιτρέψτε μου- είναι τραγικότερες οι επιπτώσεις της άλλης κρίσης, αυτής της λεγόμενης κοινωνικής. Αυτοκαταδικώμεθα άπαντες. Υπάρχει γενικώς μια ανισορροπία. Διάγει κρίση η πολιτική ζωή, διάγει κρίση η Παιδεία, η Δικαιοσύνη - έννοιες πρωταρχικές... Όσον αφορά το αμιγώς οικονομικό φαινόμενο, δεν είμαι ίσως αρμόδιος να δώσω λύσεις. Έζησα και το κραχ του '29 αλλά ήταν αλλιώς τότε... Τώρα είναι διαφορετικά. Συνδυάζεται με την παγκοσμιοποίηση. Το κοινωνικό λοιπόν πρόβλημα είναι προϊόν της ευημερίας. Προϋπάρχει λοιπόν της οικονομικής κρίσης. Αυτό που ζούμε τώρα θα προτιμούσα να μην το είχα προλάβει, να μην το είχα ζήσει.

Παλαιότερα υποστηρίζατε ότι το μέλλον της ανθρωπότητας είναι ο σοσιαλισμός. Εξακολουθεί να παραμένει όραμα και στόχος σας;

Εξακολουθώ να το πιστεύω. Η λύση θα έρθει- εγώ δεν θα το προλάβω, ούτε την ανόρθωση της παιδείας που θα πρέπει να προηγηθεί, θα προλάβω. Δεν μ' ενδιαφέρει πλέον η πολιτική με τον τρόπο που ασκείται. Η πολιτική μας ζωή οδηγείται σε συντηρητισμό κι αμφιβάλλω αν θα μπορέσει σύντομα να ανακάμψει. Είναι η κρίση σε συνδυασμό με την έλλειψη παιδείας. Δεν τιμώνται πλέον οι αξίες. Βιώνουμε την έσχατη πλέον ανάγκη ανόρθωσης της παιδείας. Είναι όμως η υλιστική κατεύθυνση της παιδείας. Με την τεχνολογία τα ανθρωπιστικά γράμματα υποτιμούνται κι έτσι δημιουργείται μια ανισορροπία... Η αρχή είναι η ΠΑΙΔΕΙΑ. Ένας λαός προάγεται όταν έχει προηγμένη παιδεία. Αν όμως οι ανάξιοι επιπλέουν σ' όλους τους τομείς και κυρίως σ' αυτούς της πολιτικής... Πρέπει να υπερνικήσουμε την τάση αυτή. Το αποτέλεσμα είναι η δυσπιστία όλων...

Ο υλισμός είναι που σκότωσε το όραμα. Κι ο υλισμός είναι που διδάσκεται από γονείς και δασκάλους. Όλα γίνονται με στόχο την εξασφάλιση παχυλού κέρδους.

Η τρομοκρατία είναι μια μορφή δράσης και «λύσης»;

Ο Εμμανουήλ Κριαράς διαφωνεί: «Δεν αποτελεί ευχάριστο φαινόμενο. Δεν ήταν ποτέ λύση η τρομοκρατία. Εκτός αν εννοείτε την τρομοκρατία των ισχυρών της Γης. Την τρομοκρατία του κεφαλαίου και του υλισμού. Όχι, με την άλλη- αυτήν τη μεμονωμένη των αγανακτισμένων παιδιών- φοβάμαι ότι η εκτροπή караδοκει. Δεν απέχει πολύ η όποια εκτροπή από τα έσχατα αυτά φαινόμενα απόλυτου συντηρητισμού στα οποία πολιτικά ασυνείδητα καταφεύγουν οι άμυαλοι απογοητευμένοι».

Τι να κάνουμε; Εκατό και πλέον χρόνια μετά (ο Β. Ι. Λένιν έθεσε το ερώτημα το 1902 στο ομότιτλο βιβλίο του);

Οι Σπαρτιάτες το έθεσαν λακωνικότερα όλων το 410 π.Χ. μετά τη ναυμαχία της Κυζίκου. «Έρρει τα κάλα, Μίνδαρος απεσύα, Πεινώντι τώνδρες, Απορίομες τι χρη δραν».

(Καταστράφηκαν τα πλοία. Ο Μίνδαρος σκοτώθηκε. Οι άνδρες πεινούν.

Απορούμε τι πρέπει να πράξουμε.) Να υπομένουμε. Μια λύση είναι εσείς να μιλάτε. Να λέτε πάντα αυτό που πιστεύετε... Και να πληροφορείτε σωστά. Μη δέχεσθε να γίνετε όργανα του οποιουδήποτε. Εξαγοράζονται πλέον εύκολα οι άνθρωποι... Πριν από λίγα χρόνια διάβαζα καθημερινά και μάλιστα εμβριθώς δυο, τρεις εφημερίδες. Τώρα πια με κουράζει αυτή η ελαφρότητα... Το μόνο ιδανικό που απέμεινε είναι ίσως ο Έρωτας. Υπό την έννοια της αέναης επιδίωξης του ιδανικού...

Ο έρωτας είναι

Η επιδίωξη του ιδανικού. Η ίδια η ζωή. Το αντίδοτο του θανάτου. Η φιλεργία. Η λύση- κυρίως- στα χρόνια της... χολέρας στα οποία ζούμε.

Στιγμές ζωής

Η γέννηση. Στον Πειραιά στις 29 Νοεμβρίου 1906. Η επιλογή για σπουδές φιλολογίας (1924).

Η συνάντηση με τη σύντροφο της ζωής του Αικατερίνη Στριφτού στα 1935. Η απόλυση από τη χούντα (1968). Η απώλεια της συντρόφου (Μάιος 2000).

Τον ενοχλούν

Το ψεύδος. Η υποκρισία. Η επικράτηση της απάτης. Η «βασιλεία» του κέρδους. Η έλλειψη παιδείας.

Πηγή: Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, 22/07/ 2009

<http://digital.tanea.gr/Default.aspx?d=20090722&pn=1>